

Meiro Koizumi Scherp maar barmhartig

kunst Het werk van de Japanse kunstenaar Meiro Koizumi is als een klap in het gezicht en geeft stof tot nadenken.

door Jhim Lamoree

Troostmeisjes. De eersten lagen die zaterdag in 2010 op de mat. Op de cover en in het magazine van *NRC Handelsblad* staarden zes door Jan Banning geportretteerde vrouwen me aan. Elke groef in het gelaat, elke grijze haar van de hoogbejaarde 'Japanse afdankertjes', zoals ze in Indonesië worden genoemd, werd door de lens van de camera geregistreerd. Een figuurlijk troostmeisje trad diezelfde middag op in de galerie van Annet Gelink in Amsterdam. De Japanse kunstenaar Meiro Koizumi (Gunma, 1976), gekleed in legeruniform, knielt voor de Japanse vlag, zoals een gelovige knielt voor een altaar. De performance *Melodrama for Men #4 – Historical Fuck*

Melodrama for Men #4 – Historical Fuck (2010)

Blinde opofferingsgezindheid

Double Projection is dat ook, op een veel subtielere manier. Koizumi's jongste filmproductie is deze zomer te zien bij Annet Gelink Gallery en tijdens de Biënnale van Venetië. Ashida en Itazu, twee gezworen kameraden, geven zich tegen het einde van de Tweede Wereldoorlog op als kamikazepiloten. Als het in de woorden van Itazu 'een mooie dag is voor een aanval' komen de vrienden in actie. Dan neemt het lot ongenadig zijn loop. De motor van het vliegtuig van Itazu hapert, waardoor hij zijn missie moet afbreken. Itazu blijft leven, Ashida boort zijn vliegtuigje in een vijandelijk doelwit en sterft voor het hogere doel van volk, vaderland en keizer. Koizumi laat de inmiddels hoogbejaarde Itazu het verhaal

begint. Als hij opstaat, salueert hij naar het publiek in de galerie. Een stroom van woorden verlaat zijn keel, eindigend in de mantra: 'I am sorry, I am sorry, I am sorry.' Daarna zet Koizumi een pruik van lange, golvende blonde haren op zijn hoofd, gaat op zijn rug liggen en trekt zijn legerbroek uit. Als hij zichzelf en een bonk klei naast hem gaat vingeren, met de staafmicrofoon en andere fallusymbolen seksueel obsessief tekeergaat en de muziek tot crescendo aanzwelt, is het moeilijk te blijven kijken. Wil ik hiermee worden geconfronteerd?! Het is duidelijk dat de kunstenaar partij kiest voor het slachtoffer, maar hij legt ook mededogen aan de dag voor de dader, die ideologisch gehersenspoeld is. Plaatsvervangende schaamte maakt zich van mij meester. *Historical Fuck* – krachtige, veelzeggende titel overigens – was natuurlijk midden in de roos.

vertellen. De gebeurtenis, 67 jaar geleden, blijkt een groot trauma. 'Vergeef me alsjeblieft dat ik nog leef,' zegt Itazu. Schuldbesef heeft zijn leven op slot gehouden, zoals veel overlevenden van het concentratiekamp is overkomen. Tijdens de opname vraagt de kunstenaar aan Itazu in de huid van zijn omgekomen vriend Ashida te kruipen. Die ingreep verstoort de theatrale werkelijkheid en verhoogt de inzet en de spanning. Gedwee als een kamikazepiloot volgt Itazu de opdracht. Met een pilotenpet en een pilotenbril op zijn hoofd verkleed als kamikazepiloot Achida zit hij in de film tegenover zichzelf en luistert aandachtig naar zijn eigen verhaal. Als 'Achida' wordt gevraagd tegen Itazu te zeggen 'Ik ben erg blij dat je het hebt overleefd,' krijgt hij die zin niet overtuigend over zijn lippen. Koizumi laat Itazu een hartverscheurend verhaal vertellen over onvoorwaardelijke vriendschap en blinde opofferingsgezindheid. In *Double Projection* raken niet alleen de twee kamikazepiloten met elkaar verstrengeld, ook feit en fictie gaan met elkaar op de loop. Met dank aan Plato, die beweerde dat wij de werke-

Oost en West ontmoeten elkaar in zijn oeuvre

lijkheid slechts waar nemen in de schaduwen in de grot. En zo ontmoeten Oost en West elkaar in het oeuvre van Koizumi, die weliswaar gepokt is in Japan, maar gemazeld in Canada, Engeland en Nederland. Wat zijn bijzondere combinatie van thema (de recente Japanse geschiedenis) en vorm (de westerse conceptuele kunst) zou kunnen verklaren. Oost en West waren in het gezin Koizumi al met elkaar verstrengeld: zijn ouders combineerden traditionele Japanse verhoudingen met het christelijke geloof. Papa was hoogleraar aan de universiteit, mama huisvrouw. Elke zondag namen ze Meiro mee naar de dienst in de protestante kerk. Een belangrijke fase in zijn leven, zegt Meiro daarop terugkijkend in een recent interview. 'Over mijn werk ben ik niet tevreden tenzij het de ultieme vraag stelt.' De lat ligt hoog.

Op zijn vijftiende werd Meiro naar Canada gestuurd, omdat papa het onderwijssysteem in Japan onder de maat vond. Daar leerde hij naar eigen zeggen een belangrijk onderscheid: 'In Japan zou de opdracht zijn je linkerarm te tekenen, in Canada was de opdracht jezelf af te vragen wat het betekent je linkerarm te tekenen.' Na Canada volgde een opleiding tot kunstenaar aan het Chelsea College in Londen en twee jaar aan de Rijksacademie in Amsterdam. In Londen leerde hij de bravoure van Damien Hirst en consorten kennen, in Amsterdam een meer intellectuele benadering van kunst.

Stormenderhand

Het oeuvre van Koizumi biedt een bijzondere combinatie: een klap in je gezicht en stof tot nadenken, zonder al te pamflettistisch of pertinent te worden. In de precultuur die de wereld nu in haar greep heeft, vallen zoveel lagen van betekenis en zoveel subtiliteiten op. 'It would be hard to find another work of contemporary art that protests war with such soulful grace and understated wit,' schreef de criticus van *The New York Times* eerder dit jaar over een van de werken van Koizumi die het Museum of Modern Art in New York liet zien. Een groot compliment voor een talent dat stormenderhand de wereld van de beeldende kunst verovert.

Stories of a Beautiful Country luidt de titel van de jongste tentoonstelling en catalogus van het werk van Koizumi, waarin hij op zoek gaat naar de ziel van Japan en inzoomt op het onverwerkte nationalistische verleden. 'Waar gaat het in Japan om, wat betekent het land voor mij, hoe kan ik me ervan bevrijden?' zegt hij in de catalogus. 'Zo denk ik dat het land de kwestie van de kamikazepiloten nog steeds niet op een bevredigende manier heeft opgelost. Daardoor zou hetzelfde weer kunnen gebeuren.' Koizumi uit kritiek, maar anders dan veel andere maatschappelijk betrokken kunstenaars – van Anselm Kiefer tot Thomas Hirschhorn – schuwt hij de 'grootse stijl', zoals Nietzsche de muziek van Wagner diskwalificeerde. Stevige oordelen over goed en kwaad velt Koizumi niet, hij is integendeel barmhartig. Hij meet de geschiedenis met een menselijke maat en heeft oog voor tragiek. Koizumi is dan ook de vriendelijkheid en beleefdheid zelve, al denken wij dat al gauw bij een voor ons buigende Japanner. ■

Werk van Meiro Koizumi is t/m 17 aug. te zien in de Annet Gelink Gallery, Laurierstraat 189, Amsterdam. Op YouTube zijn gesprekken met Koizumi en een aantal compilaties van zijn werk te zien.

Double Projection (2013) vertelt een hartverscheurend verhaal over vriendschap en opofferingsgezindheid